

Yeni İnsan Yayınevi
Yeşil Politika Kitaplığı

Zülâl Kalkandelen

Ankara’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ankara’da tamamladı. A.Ü. İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünü bitirdi. A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi dalında yüksek lisans derecesini aldı. 1992-1996 yılları arasında Kültür Bakanlığında görev yaptı. 1997-2000 yılları arasında NTV haber kanalında program koordinatörü olarak çalıştı; başta müzik, sinema ve kitap ile ilgili olmak üzere birçok programın yapımcılığını üstlendi. CNBC-e kanalında program bölümünün yapım sorumlusu olarak görev aldı.

2001’de New York’a yerleşerek *Cumhuriyet* gazetesinde New York yazıları ve Dış Haberler sayfası için haber yazmaya başladı. 2004 yılında Cumhuriyetçi Parti ve Demokratik Parti Kongrelerini, 2012 yılında Demokratik Parti Kongresi’ni *Cumhuriyet Gazetesi* adına izledi. Beş yıl boyunca New York’ta *Roll*, *Aktüel*, *Tempo* gibi dergiler için dünyaca ünlü sanatçılarla röportajlar yaptı.

Türkiye’ye döndükten sonra 2013 yılına kadar *Cumhuriyet Gazetesi* Kültür sayfasında müzik yazıları ve röportajlar kaleme aldı; *Cumhuriyet Pazar Dergi*’deki “Dünyalı Yazılar” adlı köşesinde Amerika, medya ve siyaset odaklı yazılar yazdı.

Jeffrey M. Masson’un “Tabağındaki Yüz” adlı eseri dahil olmak üzere birçok kitap ile yayının editörlük ve çevirmenliğini üstlendi. Dinamo FM ve Açık Radyo’da “Vegan Logic” adlı radyo programını hazırlayıp sundu.

Eylül 2018’de *Cumhuriyet* gazetesine döndü; “Direnc ve Umut” adlı köşesinde yazmayı sürdürüyor.

Aylık olarak yayınlanan *Mikrop* dergisindeki Anti-Türcü adlı köşesinde hayvan özgürlüğüne odaklanan yazılar yazdı.

2017’den bu yana kurucularından arasında yer aldığı Bağımsız Hayvan Hakları Topluluğu ile hayvan özgürlüğü aktivizmine yönelik çalışmalarını sürdürüyor.

2018’de Şiddetsiz Toplum Derneği’nin verdiği Şiddetsiz Yaşam Ödülü’ne değer görüldü.

Başlıca Yapıtları:

New York'u Yaşamak, Remzi Kitabevi, Ocak 2003

30 Saniyede Bush, Remzi Kitabevi, Eylül 2004;

Utanmış Sessizlik (roman), Remzi Kitabevi, Mayıs 2005;

İkinci Cumhuriyetçiliğin Temelleri, Cumhuriyet Kitapları, Aralık 2011; *Veganizm: Ahlâkı, Siyaseti ve Mücadelesi* (Can Başkent ile ortak yazılan e-kitap), Propaganda Yayınları, Eylül 2013

İkinci Cumhuriyetçiliğin Temelleri, İkinci Gruptan Yetmez Ama Evetçi Liberallere 90 Yıllık İhanetin Mirası, Kırmızı Kedi Yayınevi, Şubat 2018

Yeni İnsan Yayınevi-297
Yeşil Politika Kitaplığı-22
Vegan Devrimi ve Hayvan Özgürlüğü
Türkiye'den ve Dünyadan Mücadele Örnekleriyle
Zülâl Kalkandelen

I. Baskı, İstanbul, Haziran 2021

ISBN: 978-605-7764-94-2

Genel Yayın Yönetmeni: Aytaç Timur

Editör: Osman Keçeli

Kapak Tasarım: Sadegül Demir

Dizgi: Sadegül Demir

Sertifika No: 12186

©Tohum Yayıncılık Turizm Reklam ve Sağlık Hizm. San. Tic. Ltd. Şti. 2021

İçerenköy Mah. Değirmenyolu Sokak Kutay İş Merkezi B Blok No:18/2

Ataşehir/İstanbul

Tel:(0 216) 489 84 08

Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın, tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, hiçbir yolla çoğaltılamaz.

www.yeniinsanyayinevi.com

yeniinsanyayinevi@gmail.com

newhumanpublisher@yahoo.com

[facebook/yeniinsanyayinevi](https://facebook.com/yeniinsanyayinevi)

[instagram/yeniinsanyayinevi](https://instagram.com/yeniinsanyayinevi)

twitter.com/yeniinsanyayinevi

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli -Bağcılar -İSTANBUL

Sertifika No: 36150

VEGAN DEVRİMİ VE HAYVAN ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye'den ve Dünyadan Mücadele
Örnekleriyle

Zülâl Kalkandelen

VEGAN DEVRİMİ VE HAYVAN ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye'den ve Dünyadan Mücadele
Örnekleriyle

Zülâl Kalkandelen

YENİİNSAN

Deney laboratuvarlarında, hayvanat bahçelerinde, yunus parklarında, mezbahalarda, et, süt, yumurta, deri, yün ve ipek üretim tesislerinde, besi çiftliklerinde, sirklerde, yarış pistlerinde, pet shoplarda, atlı faytonlarda, deve güreşlerinde, av vahşetinde ve yaşamın her alanında insanlar tarafından esir edilip çalıştırılan, sömürülen, işkenceden geçirilen ve gaddarca katledilerek yaşam hakları ellerinden alınan milyarlarca hayvan için...

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	15
TÜRCÜLÜK*	21
Türcülüğün İnsan Dışı Hayvanlar İçin Gezegende Yarattığı Cehennem	21
Hayvan Nedir? İlk Hedef Türcülükle Mücadele	23
İnsanın Ölümcül Tutarsızlığı	27
60 Koyun İçin	30
Ezen Taraftaysanız, Ezilen Kim Olursa Olsun, Zalimsiniz	33
Kurtlar... İnekler... İnsanlar!	36
Faşizm ve Türcülük	40
Ferdinand'ı Kurtaran Merdinand'ı Pişirirse	43
21. Yüzyılda İnsan, Hayvan ve Robot	45
Kendine Haddini Bildirmek	48
İLERİCİ İDEOLOJİLERDE TÜRCÜ YAKLAŞIMLAR	51
Feminizmin Türcülük ile Sınavı	51
Sahte Çevreciler	58
Marx, Yaşasaydı Vegan Olur muydu? Marksizm ve Hayvan Sömürüsü	68
Sosyalistlerin Nusr-Et ile İmtihanı	74
VEGANİZM	79
Veganizm Nedir? Bitkisel Beslenme Öne Çıkarken, Etik ve Politik Yönü Niye Geri Planda Bırakılıyor?	79
Veganlık Özgür İradenin Eseridir! / Hiç Bitmeyen Etçil - Otçul - Hepçil Tartışması	87
Yaşam Hakkı, Özgürlük ve Veganlık	92

Türkiye’de Vegan Olmak: Yalnızlık mı, Vicdan Huzuru mu?	97
Devrim, Doğru Mesajı Yayımlamakla Başlar	99
SÖYLEŞİ* Moby: Veganizm ve Hayvan Hakları Üzerine Özel Bir Söyleşi	104
SÖYLEŞİ* Keiji Haino: “Vegansanız ‘ma’ konseptini anlarsınız”	112
Bu Gezegende Bir İnsanın Alabileceği En Punk Tavrı: Vegan Olmayan Dünyada Vegan Olmak!	116
SÖYLEŞİ* John Robb: “Benim yaşımdakiler için veganlık tartışması punk ve post-punk içinde başladı.”	127
Canan Karatay, Fetva Vermeye mi Başladınız?	134
Kapitalizm, Veganizmi Yutabilecek mi?	136
Mutfakta Devrim Zamanı!	141
Dinler Koruma Altındaysa, Felsefi Yönelimler de Koruma Altında Olmalı	144
SALGIN HASTALIKLAR, İNSANLAR VE HAYVANLAR	147
İnsanlığa Korona Tokadı	147
Yaşarken Betonun İçine Gömülmek...	150
Geleceğe Dair Öngörüler	152
Bu Adaletsiz Sisteme Hayır Deme Zamanı Gelmedi mi?	157
Asıl “Zombi” Kim?	160
HAYVAN HAKLARI	163
Cambridge Bilinç Deklarasyonu - 7 Temmuz 2012	163
Ölüm Gemileri	167
Et, Şarbon, Yaşam Hakkı ve Devrim	176
“Ucuz Et”... Ucuz Hayatlar...	178
Büyük Zafer”, Gerçekte Büyük Katliam	180
Kahraman Luto’nun Öyküsü	182
At Yarışının Gerisindeki Sistemik Zulüm	185
Hayvanat Bahçeleri Hayvan Hapishanesidir	198
Bitmeyen Cinayet Sezonu	201

Esenyurt Katliamı	205
O Güzel İnsanlar O Güzel Atları Özgürleştirecek!	209
Bir Özgürlük ve Adalet Mücadelesi	211
Yanan Atlar ve Adalar'daki Atlı Faytonlara Karşı Mücadele	213
Deve Güreşi Utancı: Yüzünüz Kızardı mı?	254
HAYVAN HAKLARI VE SİYASET	257
Hayvan Hakları ve Yasama Çalışmaları	257
SÖYLEŞİ* Clifton Roberts: ABD Başkanlık Yarışında Bir Vegan	261
Hayvan Hakları Yasası ve Utanç Verici Türçülük	266
AKTİVİZMDE FARKLI YAKLAŞIMLAR	283
Hayvan Refahı - Hayvan Hakları - Hayvan Özgürlüğü / Farklı Aktivizm Yöntemleri	283
SÖYLEŞİ* Jerry Vlasak: "Doğrudan aksiyon, değişim yaratmak için en etkili yol"	302
Mezbahalar Var Oldukça Barış Hayal	309
Esir Pazarı ve Karşı Kamp	311
Eğitim ve Bilim Sayesinde Değişim	314
Hayvan Özgürlüğü Aktivizmi İçin Yol Gösterici 15 İlke	316
"Çevreci Terörizm"	319
Hayvan, İnsan ve Çevre Aktivistleri Terör Örgütü (!)	321
Nusr-Et Protestomuz ve Polisin Otobüs Baskını	324
Hırsız, Kaçakçı, Dolandırıcı ve Hayvan Özgürlüğü Aktivisti	327
SÖYLEŞİ* Ronnie Lee: "Doğrudan eylem, belirli durumlarda yararlı olabilir, ancak temel devrimci bir değişim yaratma yeteneği sınırlıdır."	330
VEGAN DEVRİMİ VE HAYVAN ÖZGÜRLÜĞÜ	351

ÖNSÖZ

Yaklaşık sekiz yıl önceydi. Türkiye’de veganlığın ana akım medyada yeni duyulduğu günlerde, Can Başkent ile birlikte, ilk Türkçe veganizm kitabını yazarak e-kitap olarak yayınladık. (<http://www.propagandayayinlari.net/vegan.html>) Aradan geçen zamanda veganlığın ve hayvan haklarının Türkiye’de gelişmesi için sürekli bu konularda konuşup yazmaya, sosyal medyada ve sokakta aktivizmi canlandırmaya çalıştım. İlk kitabın yayınlandığı döneme göre elbette gelişme var; daha çok insan vegan oldu, bu konu artık daha çok insan tarafından biliniyor ama hayvan hakları aktivizmi, ülkenin içinde bulunduğu baskıcı koşulların da etkisiyle, istenen ölçüde güçlenemedi.

Çok uzun zamandır vegan yaşayıp, hayvan özgürlüğü mücadelesinde aktif olarak yer alıyorum ama yıllar geçtikçe bu mücadele için izlenecek yollar konusundaki görüşlerim, ilk baştaki bakış açıma göre değişim gösterdi. Belki de yaşadığım her deneyim, daha net bir görüntü ile karşılaşmama yol açtı.

Bu kitap, yaşadığı dönemi belgelemek isteyen bir fotoğrafçının duyduğu ihtiyaçla yazıldı. İçinde yaşadığım topluma ve dünyaya dair anlamaya çalıştığım ama anlamlandıramadığım çok şey var. Bunların içinde beni en çok utandıran, 21. yüzyılda artarak devam eden insan şiddeti. Kendi türüne, hayvanlara ve doğaya hakim olmaya çalışan insanın güç savaşı, ne aklın ne de vicdanın kabul edebileceği türden... İnsanlar arasındaki iktidar ve para odaklı savaş, zorbanın zayıfı hemen her alanda ezmesine yol açarken, bu mücadele, insan ve insan dışı hayvan ilişkisinde yaşam hakkının yasal olarak yok edilmesi ile sonuçlanıyor. Sonuç olarak kendileri güçlüler tarafından ezilen insanlar da, hayvanları çeşitli gerekçelerle öldürmeyi “normal” görüyor. Bu çarpıklığın insanlık tarafından kabul edildiği, hümanist yaklaşımların adaleti insanla sınırladığı bir dünyada yaşıyoruz.

Zaman içinde kendi yaşantısını güncelleyip yenilikleri benimseyen insan, söz konusu hayvanlar olduğunda ilerlemeyi reddediyor. Buna alışkanlık, gelenek, empati yoksunluğu gibi gerekçeler gösterilebilir. Oysa gerçek şudur ki insan “uygarlığı”, insanlar arasındaki kanlı savaşlar ve hayvan katliamı üzerinde yükseldi. Yüzyıllardır varlığını sürdüren “kurulu düzen”, kapitalizmin yıkıcılığı ile birleşince de hayvana yönelik her tür şiddet, sanki bu insanın varlığı için zorunluymuş gibi gösterilerek, “ticaret” ya da “kalkınma” adı altında sürdürüldü.

“Kurulu düzen” bu kadar yanlış kurulmasaydı, milyonlarca insan, yetiştirilmeleri kârlı görülmeyen erkek civcivleri canlı canlı rendeleyerek ya da topluca plastik torbalarda boğarak yok eden yumurta endüstrisine karşı sessiz kalıp tadı için yumurta tüketmeye devam edebilir miydi?

İnsan eliyle tecavüz edilen ineklerin sütüne el koymak için yavruları doğar doğmaz annelerinden ayırıp, anne ineğin sütünü insanlara satan bir endüstri tüm dünyada desteklenebilir miydi?

Kalp ve damar hastalıkları, obezite, şeker hastalıklarına yol açan ve kanserojen etkisi bulunduğu kanıtlanan et, bunca yıldır mutfakların baştacısı olabilir miydi?

Sağlıklı olmak için bu hayvansal ürünlerin hiç birisine ihtiyaç duymayan insanlar, kendilerini hasta eden, yeryüzünü tüketen ve bunca şiddete neden olan endüstrilerin kölesi olabilir miydi?

Kazların tüyünün canlı canlı büyük bir işkence ile yolunmasıyla yapılan montlara para ödeyip alır mıydı? Başını kaz tüylerinden yapılan yastıklara gömen insanlar güzel rüyalar görebilir miydi? Ayağındaki ya da sırtındaki derinin bir hayvanın vahşice katledilmesi sonucu elde edildiğini unutup o pahalı eşyalarıyla hava atmaya kalkar mıydı?

Bütün bu vahşetlerin görüntüleriyle kanıtlandığı bu çağda bu soruları sormak zorundayız. “Ne yapalım; bunlar yasal...” denilerek hayvanlara yönelik şiddet sürdürülemez. Hayvan özgürlüğü hareketi, bu gidişata dur diyecek, insanlığın vahşet üzerine kurduğu konfor bozulacak! İnsan olmayan hayvanlar için adalet

arayışımız, haksızlıklara karşı ses çıkaranlar arttıkça, er ya da geç güçlenecek.

Yasalar çoğu durumda toplumdaki güçlü kesimlerin koruyucusudur; onların istekleri doğrultusunda şekillenir. Hayvanların canının değil, hayvanların bedeni üzerinden ticaret yapanların ticaretinin korunması da bunun göstergesidir.

Biz hayvan özgürlükçüleri, yaşam hakkının savunucusuyuz. İnsanın ve insan dışı hayvanın, bu dünyaya gelmekle kazandığı yaşam hakkı, dokunulmaz olmalı; herhangi bir gerekçeyle yok edilmesi normalleştirilmemeli. Bununla sınırlı da kalmamalı; insanın ve insan dışı hayvanların yaşamlarını şiddete ve sömürüye maruz kalmadan sürdürme hakkı tanınmalı. 21. yüzyılda insanlığın önündeki en büyük devrim bu.

Yazmayı her zaman hayvan özgürlüğü aktivizminin bir parçası olarak gördüm. Çünkü toplumda değişim yaratmak için, önce gizlenen gerçekleri ve doğruları ortaya çıkarmanın şart olduğunu düşünüyorum. Ancak bu sayede insanlara sorgulayıcı bir yaklaşım benimsetilebilir. Bu nedenle yazılı literatürün gelişmesi, ayrı bir önem taşıyor.

* * *

Bu kitabın ilk versiyonunu yazdığım da 2018’de Kült Neşriyat tarafından basıldı. Ancak bir yazarın başına gelebilecek en kötü şey oldu: Kitaba dağıtım aşamasında ambargo uygulandı ve sonuç olarak kitapçılara giremedi. D&R’ın yayınevinden önce bir miktar çekip depolarında aylarca beklettiği kitaplar, hiç rafa çıkmadan iade edildi. Kitapçılara gidip soranlar, “Bizde yok” yanıtıyla karşılaştı. Soran öğrencilere kitabı kendim kargoyla gönderir hale geldim. Yayınevi yetkilileri bana, ambargo uygulanan tek kitaplarının benimki olduğunu söyledi ama kamuoyuna bu konuda hiçbir açıklama yapılmadı.

Kitabı duyurabilmek ve okuyuculara ulaştırabilmek için bireysel olarak büyük çaba harcadım. Birkaç festivalde stant açıp doğrudan satışı bile denedim. Hayvanlarla ilgili hiçbir çalışmamda şahsi kullanımım için para kazanmadığımdan, buradan

gelen telif hakkımı da doğrudan barınaklara ya da aktivizm çalışmalarına aktardım.

Genişletilmiş ikinci baskı için yardım elini Vegan Dükkan'ın sahibi dostum Tarkan Aparı uzattı. Onun maddi ve manevi katkısıyla yayınlanan o baskı da sadece onun dükkanına girebildi.

Aradan geçen üç yıl sonunda, baştan ölü doğan ve ülke çapında okuyucuyla buluşması sağlanmayan kitabıma hayat vermenin, hayvanlar adına sorumluluğum olduğunu düşündüm. Yeni baskı ile ilgilenebilecek bir yayınevi ararken fazla umutlu değildim ama olumlu gelişmeler oldu. Yeni İnsan Yayınevi'nin kitabın yenilenmiş bir içerikle basılmasını heyecanla karşılaması, Akif Pamuk'un ilk konuşmamızda buna tam destek vermesi, bana çok moral verdi.

Bu gelişmeler doğrultusunda kitaba yeni bölümler ekleyerek epeyce genişletip elinizdeki son hale getirdim. Üç yıl içinde Adalar'daki atlı faytona karşı mücadelede önemli bir sonuç elde edildiği için o konuda yaşananları dahil ettim. ALF'nin (Hayvan Kurtuluş Cephesi) kurucusu Ronnie Lee ile röportaj yaptım. Türkiye'de ve dünyada süren hayvan hakları mücadelesinden örnekler verdim, kamuoyunda çok tartışılan yasa ile ilgili çalışmaların ayrıntılarından söz ettim. Veganizme dair son gelişmelere yer verdim, türçülüğün ne olduğunu örnek olaylarla anlattım. Dolayısıyla önemli bir güncelleme yapılmış oldu.

Türkiye'nin hemen her alanda geriye gittiği bir dönemde *Vegan Devrimi ve Hayvan Özgürlüğü*'nün mesajını yaymak için yürüttüğümüz mücadele, hız kazanarak devam etmek zorunda. Kafeslerde, mezbahalarda, laboratuvarlarda, barınak denilen ölüm kamplarında ve sokaklarda yaşam savaşı veren hayvanların çığlıklarına duyarsızlaşan toplumu sarsmak, öncelikle biz vegan aktivistlerin görevi.

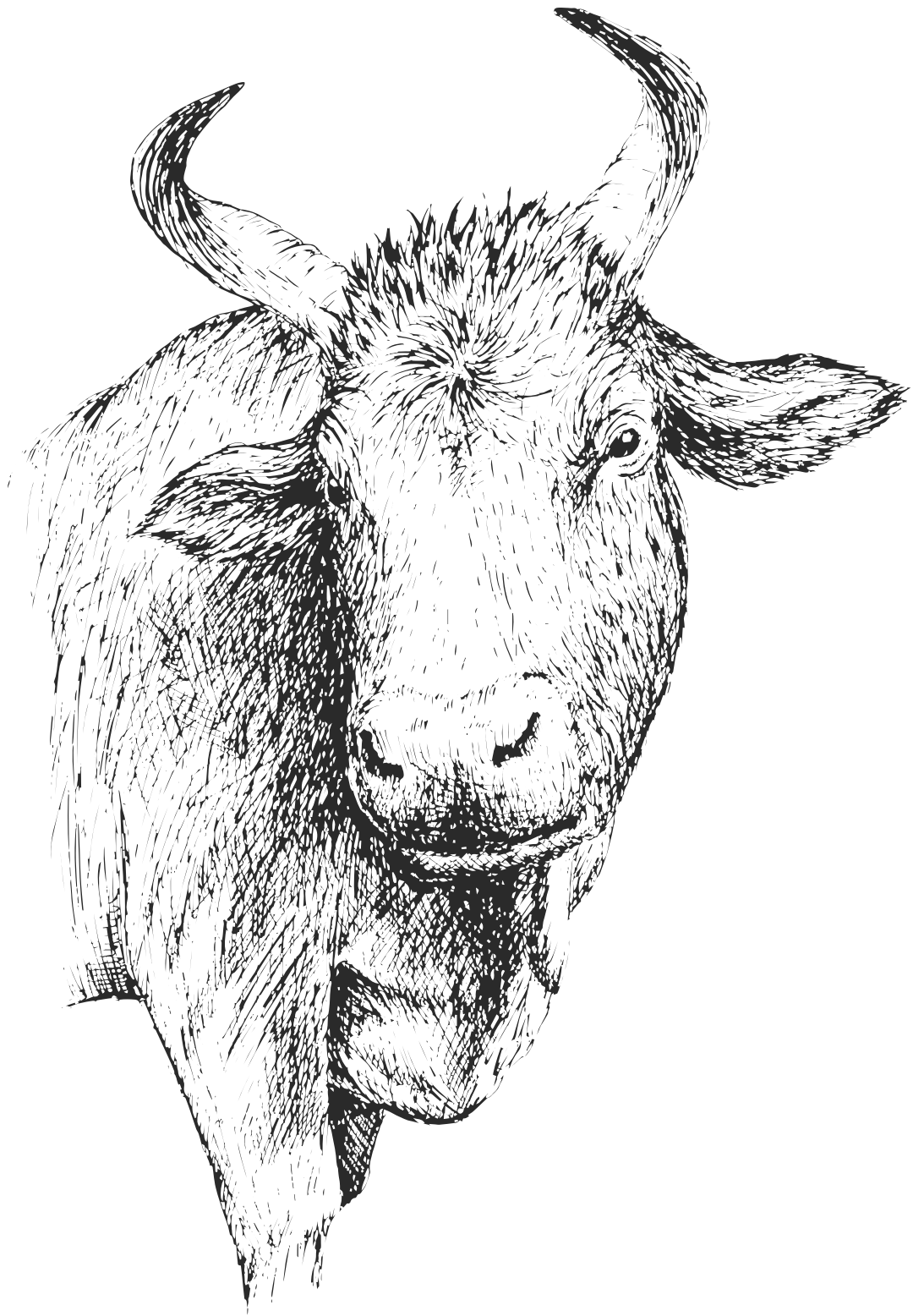
Hayvan özgürlüğünü savunan aktivistler olarak hayvanların sesini duyurmak için mücadelemiz sürecektir. Gün gelecek, bu sesi duymayan kalmayacak. Gün gelecek, insanlar için adaleti savunanlar, hayvanlar için de adalet isteyecek. Gün gelecek, her bilinç sahibi, duyarlı canlının yaşam hakkını herkes kabul edecek.

İşte o gün dünya daha yaşanılabilir bir gezegen olacak!

Bu açıdan kitabımın ülkemizde üzerine düşeni yapmasını umuyorum.

Zülâl Kalkandelen, İstanbul, 2021

(Not: Bu kitabı yazarken konuya farklı yaklaşımları da yansıtmak, bilgi ve deneyimlerinden faydalanmak için bazı ünlü veganlar ve hayvan özgürlüğü aktivistleriyle özel röportajlar yaptım. Onların dile getirdiği görüşlerde katıldığım ve hemfikir olmadığım noktalar var. Bunlar kitabın tümü okunduğunda zaten ortaya çıkıyor ama yine de röportajlarda ifade edilen görüşlerin tümünün benim yaklaşımımı yansıtmadığını belirtmek isterim.)

TÜRCÜLÜK

*İnsan türünün üstünlüğü varsayımına dayanarak
belli hayvan türlerinin sömürülmesi
ya da ayrımcılığa uğratılması.*

Oxford Sözlüğü

Türcülüğün İnsan Dışı Hayvanlar İçin Gezegende Yarattığı Cehennem

Çoğu insanın yüzyıllardır süregelen toplum yaşantısında üzerinde hiç düşünmediği bir konu türcülük. Bu kavram, en yalın ifadesiyle, hayvan hakları felsefesinde bir türe diğer türlerden daha üstün ya da öncelikli olduğu düşüncesiyle ayrıcalık tanınması olarak tanımlanıyor. 1970'lerde İngiliz psikiyatrist, hayvan hakları savunucusu Richard Ryder'ın kullandığı ve daha sonra Avustralyalı felsefeci Peter Singer'ın geliştirdiği bu kavram, günümüzde hayvan özgürlüğü mücadelesinin de temel odak noktası.

Oxford Üniversitesi içerisinde özellikle hayvan deneylerine ve fabrika çiftçiliğine karşı eleştirilerde bulunan bir grubun üyesi olan Ryder, toplumda insanların sahip olduğu korumaya insan dışı hayvanların sahip olmadığını anlatmak için bu ifadeyi ortaya attı. Daha sonra Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals'ın (Kraliyet Hayvanlara Karşı Zulmü Önleme Derneği) Başkanı oldu ve 1977'de Cambridge Üniversitesinde 150 bilim insanının imzaladığı Türcülüğe Karşı Deklarasyon ilan edilmesini sağladı.